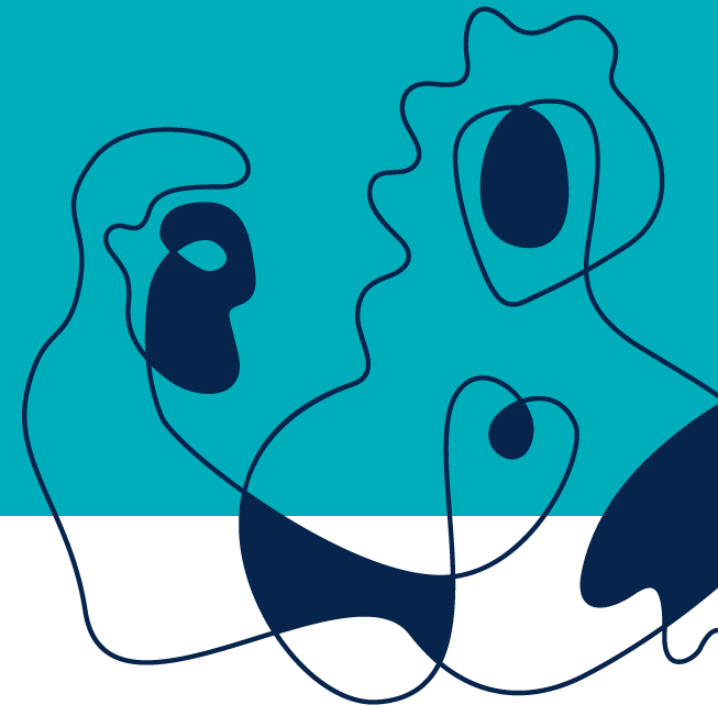

Offentlig helsearbeid - den statlige helseforvaltningen i Norge

Statsforvalterens kurs for
leger i spesialisering del 1
(LIS1) høsten 2021

Statsforvalteren i Oslo og Viken

20.10.2021

FKM LM-62 lyder:

«Kunne reflektere over egen rolle og ansvar i et helhetlig helsevesen, og balansere rollen som pasientens hjelper med rollen som portvokter og forvalter.»

- kort gjennomgang av helseforvaltningens organisering og rolle overfor helsetjenesten – med vekt på den statlige helseforvaltningen
- introduksjon til de temaene som kurset i offentlig helsearbeid omfatter

Helsetjenesten i Norge

Den samlede helsetjenesten i Norge kan sies å bestå av to hoveddeler:

Helseforvaltningen (offentlig myndighetsutøvelse)

- de statlige og kommunale organene som styrer og kontrollerer de operative helsetjenestene

Helsetjenestene (tjenesteproduksjonen)

- de operative / utøvende helsetjenestene – offentlige og private

Helsetjenestene (tjenesteproduksjonen)

Helsetjenesten i Norge

Offentlige tjenester

- Kommunale (helsefremmende, forebyggende, behandlende, rehabiliterende tjenester, omsorgstjenester)
- Fylkeskommunale (tannhelsetjeneste)
- Statlige (regionale og lokale helseforetak – spesialisthelsetjeneste og sykehus)

Private

- Kommersielle
- Ideelle

Helsetjenesten i Norge

Helsetjenestene (tjenesteproduksjonen)

- **Offentlig tjenesteproduksjon**
(eks. sykehus, sykehjem, hjemmesykepleie, kommunefysioterapeuter, fylkestannhelsetjenesten)
- **Offentlig tjenesteproduksjon ved private utøvere**
(eks. sykehus, rehabiliteringssentre, fastleger, legespesialister, fysioterapeuter, kiropraktorer)
- **Privat tjenesteproduksjon**
(eks. sykehus, private yrkesutøvere – leger, tannleger, fysioterapeuter, kiropraktorer, fotterapeuter)

Kommunale helse- og omsorgstjenester

Kommunale helse- og omsorgstjenester

Lovfestet oppgave for kommunene gjennom helse- og omsorgstjenesteloven

Kommunen skal sørge for at personer som oppholder seg i kommunen tilbys nødvendige helse- og omsorgstjenester (§ 3-1)

For å oppfylle dette ansvaret må kommunen ha knyttet til seg

- Lege
- Sykepleier
- Fysioterapeut
- Jordmor
- Helsesykepleier
- Ergoterapeut
- Psykolog

Kommunale helse- og omsorgstjenester

Krav om at alle kommuner skal ha (§ 3-2)

- Helsestasjonstjeneste og helsetjeneste i skoler
- Svangerskaps- og barselomsorgstjenester
- Akutt helseberedskap / legevakt
- Fastlegeordning
- Habiliterings- og rehabiliteringstjenester
- Andre helse- og omsorgstjenester
 - Helse- og omsorgstjenester i hjemmet
 - Institusjonsplasser for heldøgns pleie og omsorg
 - Dagaktivitetstilbud for hjemmeboende personer med demens

Helseforvaltningen (offentlig myndighetsutøvelse)

- Statlig
- Kommunal

Kommunal helseforvaltning

- Tildeling av kommunale tjenester innen helse og omsorg
- Oppgaver etter psykisk helsevernloven*
- Helsemessig beredskap*
- Smittevern*
- Miljørettet helsevern og andre oppgaver etter folkehelseloven*
- Fastsette lokale helseforskrifter innen f.eks. miljørettet helsevern og smittevern

Oversikten er ikke uttømmende

** områder der kommuneoverlegen har viktige oppgaver*

Statlig helseforvaltning

Sentralt

- Helse- og omsorgsdepartementet (HOD)
- Diverse fagdirektorater og andre faglige organer

Regionalt

- Statsforvalteren

Helse- og omsorgsdepartementet

- Øverste politiske forvaltningsmyndighet for folkehelsearbeidet og helse- og omsorgstjenestene
- Styrer sektoren gjennom underordnede fagdirektorater og andre statlige fagorganer

Sentral statlig helseforvaltning (2)

Helse- og omsorgsdepartementet

Statens
helsetilsyn

Helse-
direktoratet

Folkehelse-
instituttet

Statens
legemiddelverk

Andre:

- Direktoratet for e-helse
- Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten (Helseklage)
- Norsk pasientskadeerstatning (NPE)

Sentral statlig helseforvaltning (3)

Helsedirektoratet

- Iverksette nasjonal politikk på helseområdet
- Tolke lover og regelverk innenfor helsesektoren
- Utarbeide nasjonale faglige retningslinjer, veiledningsmateriell og kurs
- Forvalte ulike tilskuddsordninger
- Utstede autorisasjoner og lisenser
- Underliggende etat: HELFO
- Nasjonal helseberedskap og kriseledelse av helsesektoren

Oppgavene i det enkelte fylke utøves av Statsforvalteren

Statens helsetilsyn (Helsetilsynet)

- Har overordnet faglig tilsyn med helse- og omsorgstjenesten i landet
- Kan gi administrative reaksjoner overfor helsepersonell og virksomheter
- Har også tilsyn med barnevern og sosiale tjenester

Tilsynet i det enkelte fylke utøves av Statsforvalteren

Folkehelseinstituttet (FHI)

- Nasjonalt kompetanseorgan på områdene smittevern, miljømedisin, epidemiologi, samt psykisk og fysisk helse
- Gir råd og tjenester for å forbedre folkehelsen
- Mottar og registrerer meldinger og varsler etter smittevernloven
- Har beredskap mot akutte hendelser innen særlig smittevern og miljømedisin, og yter faglig støtte overfor kommunene
- Gir faglig støtte til nasjonale helsemyndigheter

Statens legemiddelverk

- Godkjenning av legemidler og overvåkning av bivirkninger
- Forvaltning av forsyningskjeden, legemiddeløkonomi, forvaltning av regelverk for medisinsk utstyr
- Føre tilsyn med produsenter, importører og apotek, samt blodbanker og medisinsk utstyr
- Informasjon og veiledning til leger, apotek og allmennheten
- Internasjonale oppgaver (europeisk legemiddelsamarbeid)

Statsforvalteren

Statsforvalterembetene

Etablert 1662 som del av statsstyringen

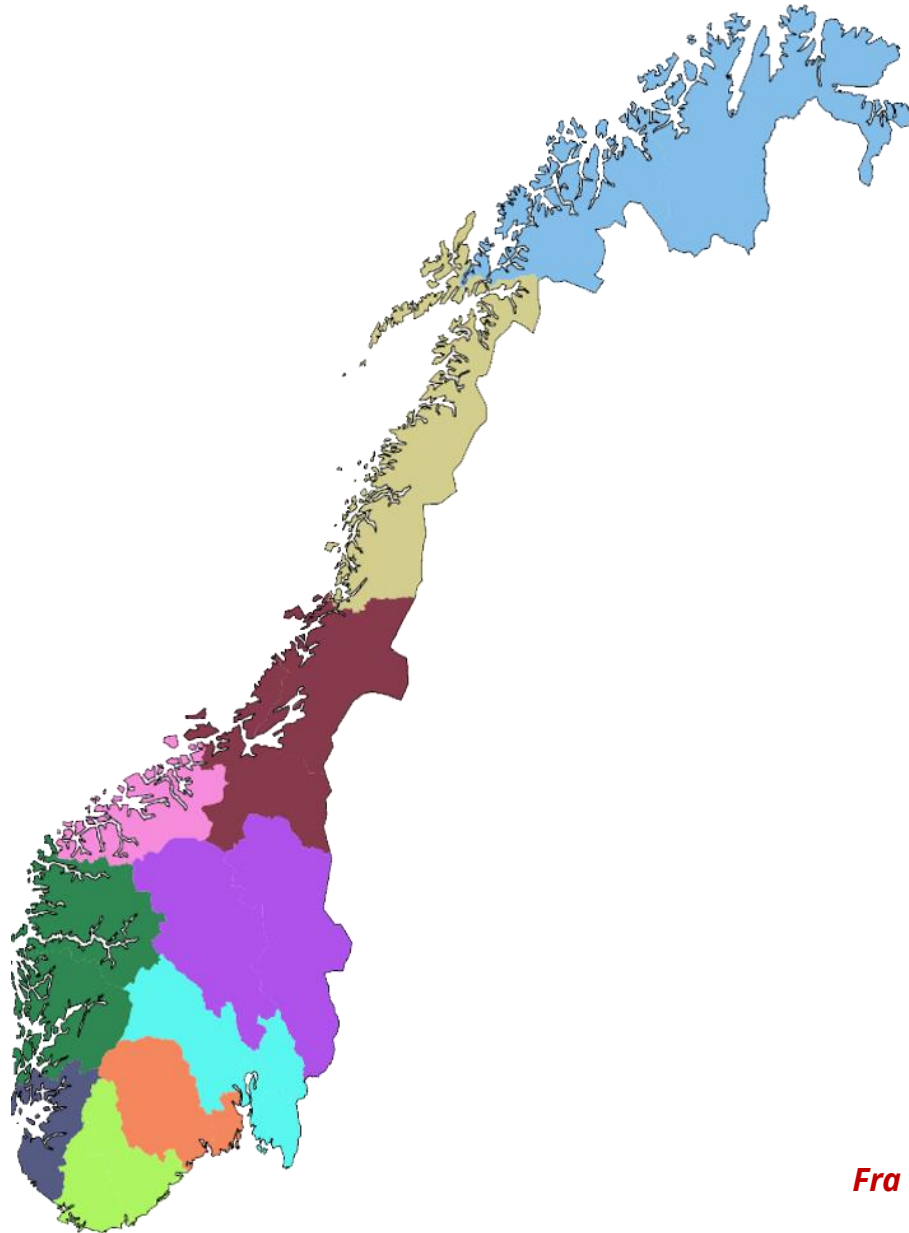
amt og amtmann → *fylke og fylkesmann (1919)*

→ *fylke og statsforvalter (2021)*

- Roller
- Fagområder
- Oppgaver på helseområdet

Solberg-regjeringens strukturreform for statsforvalterembetene og regionreform for fylkene

- Oslo og Viken (*Østfold, Akershus, Buskerud*)
- Innlandet (*Hedmark, Oppland*)
- Vestfold og Telemark (*Vestfold, Telemark*)
- Agder (*Aust-Agder, Vest-Agder*)
- Rogaland
- Vestland (*Hordaland, Sogn og Fjordane*)
- Møre og Romsdal
- Trøndelag (*Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag*)
- Nordland
- Troms og Finnmark (*Troms, Finnmark*)

Fra 18 til 10 statsforvalterembeter og fra 19 til 11 fylker (Oslo er fortsatt et eget fylke)

Statsforvalterens roller

Kongens og regjeringens øverste representant i fylket, og skal

- Følge opp vedtak, mål og retningslinjer fra Stortinget og regjeringen
- Utføre ulike forvaltningsoppgaver på vegne av departementer og direktorater
- Kontrollere kommunenes virksomhet
- Klageorgan for mange kommunale vedtak
- Tilsynsmyndighet på sentrale velferdsområder som forvaltes av kommunene og (også) helseforetakene
- Koordinere beredskapsarbeidet i fylket
- Samordne statlige virksomheter i fylket

Fagområder for Statsforvalteren

- Helse- og omsorgstjenester
- Sosialtjenester
- Vergemål
- Barnevern
- Utdanning og barnehage
- Kommunal forvaltning (areal, plan og bygg, økonomi mv)
- Klima og miljøvern
- Landbruk
- Samfunnssikkerhet og beredskap

Statsforvalteren i Oslo og Viken - vår organisering

*Statsforvalter i Oslo og Viken
– Valgerd Svarstad Haugland*

- ca. 600 medarbeidere
- 7 fagavdelinger, hvorav Helseavdelingen med ca. 100 medarbeidere og 5 seksjoner (1 seksjon for fellestjenester, 3 kommune-seksjoner og 1 spesialisthelsetjenesteseksjon)
- 3 kontorsteder (Moss, Oslo og Drammen)

Statsforvalterens rolle i helseforvaltningen

Utøve statlig tilsyn, veiledning og styring overfor kommuner og fylker på helse- og omsorgstjenesteområdet

- *Fylkeslegen og fylkeslegeembetet egen statlig etat 1912-2002*
- *I 2003 ble fylkeslegeembetene underlagt de daværende fylkesmannsembetene som fagavdelinger*

Fylkeslegen er ansvarlig leder for arbeidet med helse- og omsorgssakene hos Statsforvalteren

- fagstab leger, sykepleiere, annet helsepersonell og jurister

Statsforvalterens oppgaver innen ansvarsområdet for Helsedirektoratet (1)

- Bidra til at statlig politikk på helse- og omsorgsområdet iverksettes i fylket
 - Følge opp statlige handlingsplaner (bl.a. innen folkehelse, psykisk helse, rusområdet, omsorgsfeltet, habilitering og rehabilitering, fastlegeordningen) og andre satsningsområder (bl.a. kvalitetsutvikling i helse- og omsorgstjenestene)
 - Informasjons- og opplæringsansvar knyttet til helselovgivningen og implementering av faglige veiledere og retningslinjer

Statsforvalterens oppgaver innen ansvarsområdet for Helsedirektoratet (2)

- Forvaltningsoppgaver, blant annet
 - Helsekrav førerkort
 - LIS1-tjenesten for leger og turnustjenesten for fysioterapeuter
- Oppfølging av helseberedskapen i kommuner og helseforetak, herunder smittevern
- Oppgaver på alle øvrige områder innen helse- og omsorg som kommunen har en rolle i

Statsforvalterens oppgaver innen ansvarsområdet for Helsetilsynet (1)

- Føre tilsyn etter helsetilsynsloven med alle fylkets helse- og omsorgstjenester, inkludert helseforetakene, og både offentlige og private
 - Behandle klager og bekymringsmeldinger rettet mot helsepersonell og virksomheter som yter helsetjenester (hendelsesbasert tilsyn)
 - Behandle klagesaker etter pasient- og brukerrettighetsloven
 - Gjennomføre planlagte tilsyn med virksomheter

Statsforvalterens oppgaver innen ansvarsområdet for Helsetilsynet (2) – hendelsesbasert tilsyn (I)

- Behandle klager og bekymringsmeldinger rettet mot helsepersonell og virksomheter som yter helsetjenester
 - *Motta klager fra pasient eller pårørende, medieoppslag, bekymringsmeldinger, informasjon fra andre saker*
 - *Innhente uttalelser og dokumentasjon*
 - *Foreta helsefaglig og juridisk vurdering*
 - *Avgjøre om helselovgivningen er brutt*
 - *Vurdere om reaksjoner mot helsepersonell er aktuelt (oversende til Statens helsetilsyn)*

Statsforvalterens oppgaver innen ansvarsområdet for Helsetilsynet (2)

– hendelsesbasert tilsyn (II)

- Aktuelle problemstillinger – brudd på
 - *kravet til faglig forsvarlighet*
 - *dokumentasjons-/journalføringsplikten*
 - *taushetsplikten*
 - *kravet til attester*
 - *andre krav til helsepersonells yrkesutøvelse (urettmessige pengekrav, mottak av gaver, utilbørlig oppførsel, rusmiddelmisbruk)*
- Reaksjoner mot helsepersonell (Statens helsetilsyn)
 - *advarsel*
 - *tap eller begrensning i autorisasjon*
 - *politianmeldelse og evt. straffesak*

Helselovene

- Lov om statlig tilsyn med helse- og omsorgstjenesten (helsetilsynsloven)
 - Pasient- og brukerrettighetsloven
 - Helsepersonelloven
 - Spesialisthelsetjenesteloven
 - Psykisk helsevernloven
 - Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester
 - Folkehelseloven
 - Smittevernloven
- + forskrifter til lovene

Andre lover av betydning for praksis (folketrygdloven, personvernlovgivningen ...)